

FALUDY TÁRLATA

Japan költészet

FALUDY TÁRLATA
Japán költészet

GLORIA
K I A D Ó

Fordította:
FALUDY GYÖRGY

© Glória Kiadó, 2000

A kötetet tervezte:
JAMES B. KRAUS

Képszerkesztő:
BODNÁR SZILVIA

A borítón: Sunman Kubo (1757–1820):
A Síkian étterem. 1787-1788 körül.
Diptichon. Színes fametszet

Az első előzéken: Hokusai Kacusika (1760–1849):
Alkonyi táj nádszedőkkel. Színes fametszet

A hátsó előzéken: Hokusai Kacusika (1760–1849):
Alkonyi táj híddal és a Fuji hegycsúcsával.
„A Fuji harminchat látképe” sorozatból. Színes fametszet

ISBN 963 9283 01 0

Kiadta a GLÓRIA KIADÓ
Felelős kiadó: FÓTI EDIT és BODNÁR JÁNOS
1053 Budapest, Kecskeméti u. 6.
Telefon/fax: 266-0393, 266-0394
E-mail: glopub@mail.matav.hu

Nyomás és kötés az
 NYOMDA és NYOMDA munkája
Felelős vezető: FONYÓDI OTTÓ

ÓTOMO NO SZÁKÁNUE ASSZONY	
Istenség szentélyében	8
Ajánlás	8
KÁSZÁ ASSZONY	
Három tanka Ótomo no Jákamocsinak	10
SZUGÁVÁRA NO MICSIDZÁNE	
Ámáróról álmodom	12
IZÚMI GRÓFNŐ, AZ UDVARHÖLGY	
Öt tanka	14
A RIOZSIN HISÓBÓL	
Dalocskák	16
FUDZSIVÁRA NO SUNZEJ	
Négy tanka	20
SIKISI HERCEGNŐ	
Hét tanka	22
FUDZSIVÁRA NO TEIKA	
Négy tanka	26
MINÁMOTO NO SZÁNATOMO	
Három tanka	28
IKKIJU SZÓDZSUN, A SZERZETES	
Öt vers	30
KISUN RIJUKI	
Újév napján	32
A ZENRINKUSU GYŰJTEMÉNYBŐL	36
MACUO BASÓ	
Tizenkét haiku	38
TÁKÁMÁSZÁ	
Az egér	42
Ankét a békákról	42

JOSZÁ BUSZON
Tizenkét haiku 46

NATSZUME SZEJBI
Öt haiku 59

RIÓKEN
Ezt akartam mindig 52
A tavasz lehelete 52
Téli éj 54
Rongyok, koldusbot 54
Előttem havas hegycsúcsok 54

KOBAJASI ISSZA
Tizenkét haiku 56

MURAKAMI KIJO
Hat haiku 60

MASAOKA SIKI
Három haiku 62

TAKAHAMA KIOSI
Három haiku 64

JOSZANO AKIKO KÖLTŐNŐ
Hat tanka 66

TAKAMURA KOTARO
A bálna 68

MARUJAMA KAORU
Szótlan, szomorú búcsú 70
Elhagyott ágyú a tengerparton 70
A kapitány iszik 70

HATSZUI SIZUJE
Két haiku 72

ONO TOZABURO
Páfrányok 74

KATÓ SUSZON
Két haiku 76

ICSIRO ANDO
Koponya 78

KANEKO TÓTA
Két haiku 80

ISIGAKI RIN ASSZONY
Kagylók 82

TADA CSIMAKO ASSZONY
Tükör 84

TAKAHASI MUTSZUO
Búcsú fiatal testemtől 86

JAPÁN KÖLTÉSNET 89

KÉPJEGYZÉK 93

ÓTOMO NO SZÁKÁNUE ASSZONY

(VIII. század)

Istenség szentélyében

*Dicső istenség, ki leszálltál hozzánk
az Örök Ég síkjáról,
eljöttem szentélyedbe, fiatal nemesasszony,
legjobb selyemruhámban,
bogyókat hoztam a hegyek mélyéből,
gyűrűbe vágott bambuszágakat,
megszentelt kőkorsóba tettem mindezt
és szépen elrendeztem,
most itt vagyok,
mint szelíd őz, meghajtom térdemet
s leborulok eléd,
de kérdezem: nem volna lehetséges,
hogy négyszemközt találkozzam Veled?*

Ajánlás

*Szentélyed nagyon népes.
Felelj: nem volna lehetséges,
hogy négyszemközt találkozzam Veled?*

KÁSZÁ ASSZONY

(VIII. század)

Három tanka Ótomo no Jákamocsinak

*Egyszer láttalak este,
Ködben. Csak képzelem,
az arcod. De tudom, hogy
erre a szerelemre
megy rá az életem.*

*Mindörökké imádlak,
bár oly borzalmas vagy,
mint a viharos tenger,
ha veri a sziklákat
az ólmos ég alatt.*

*Azt álmodtam, hogy kardot
öleltem és a vad kín
átjárta szívemet.
Mit jelent ez? Hogy újra
találkozom veled?*

SZUGÁVÁRA NO MICSIDZÁNE

(845–903)

Ámáróról álmodom

Mióta fiam meghalt, nem tudok elaludni,
s ha nagyvégre elalszom, csorogni kezd a könnyem,
mert róla álmodom. Már három láb magas volt
múlt nyár végén; most éppen hogy hétesztendős volna.

Jó fiú akart lenni. „Mint legyek az?” - kérdezte,
s kívülről recitálta Lo Pin versét Csángánról.
Az orvosság tíz napig segített rajta, aztán
a szél a Hét Forráshoz sodorta kósza lelkét.

Azóta gyűlölöm az istenségek csürhéjét,
bár sohasem teremtik a földet s az eget!
Keservemben térdemet nézem s nevetni kezdek,
feleségem sírásban fecsérli napjait.

Somfából készült íja itt lóg az ajtófélfán,
mellette nyílveszői s lovaglóstora.
Kint nyílnak a virágok, miket vele ültettem,
bent a falon a leckék, mikor írni tanult.

Nevetését idézem s beszédét: újra itt van,
aztán eltűnik, s köd lesz körültem, nap meg éj.
Olykor úgy érzem, mintha fájdalmam csillapodnék,
majd hirtelen reám csap, hogy belefulladások.

A bajok milliója esőzik reánk folyton,
háromezer sötétség tanyája ez a föld -
ó irgalom örök Bodhiszattvája,
ültesd az Égi Lótusz szirmára fiamat!

IZÚMI GRÓFNŐ, AZ UDVARHÖLGY
(?975-?)

Öt tanka

*A kertben megrekedt
a köd, mikor elmentél
hajnalban. Mit tegyek?
Maradok hanyatt fekve
és nézem az eget.*

*Hogy viszonyunk milyen volt,
és hogy te milyen voltál?
Azonnal elfelejtem,
mert pofozkodás, botrány
nélkül éltünk, szerelmem.*

(ÁTSZUMICSI HERCEGNEK ÍROM)

*Homlokodon szivárvány.
Hogy karod lett a párnám:
ma még senki se tudja,
de a pletyka köröttünk
úgy nő már, mint a dudva.*

(ÁTSZUMICSI HERCEG A TIZEDIK HÓNAP MÁSODIK NAPJÁN HALT MEG, 1007-BEN.
UGYANEZ ÉV VÉGÉN ÍROM, KÍSÉRTETEK ÉISZAKÁJÁN)

*Nem jöttél látogatni
ma éjjel, kedvesem.
Hitvány faluban élek,
hol nincs eleven lélek
s még halott lélek sem.*

*Azt kívánom, hogy egyszer,
még egyszer lássalak.
Mindegy, nappal vagy éjjel,
vagy akár villámfényben,
fél pillanatra csak.*

風流六ヶ歌仙

中納言家持

五

けるけり
あさか
きつとれ
ほろり
あま
おのつ
わり
く
人ふ
ほ

勝
赤
章
回

A RIOZSIN HISÓBÓL

Dalocskák

1

*Dolgok, melyektől szívszélhűdést kaphatsz:
éjfél után betolja
hozzád egy szellem köd-arcát az ablak
mögül; útszéli kocsmá
szaga s bolháid, míg szomszédod nővel
hancúrozik; magános
országúton jársz éjszaka, esőben,
s nincs pénzed, sem lakásod;
a kolostorból szerzetesi orrhang
harsogja ki a szutrát
mély fenyvesben; és szeretőd, ki otthagyt
még mielőtt megünnád.*

2

*Egész éjjel szeretkeztem. Most virrad:
kolomp, harang, a tűzhelyeken tej forr.
Nem vagyok fáradt. Folytatni szeretném.
Mondjátok: mit tesz az ember ilyenkor?*

3

*Dolgok, melyek kelleténél görbébbek:
a kos szarva, ha eléd áll és béget,
kisgyermek sírásra hajló szája
s a vénember – hogy mondjam – micsodája.*

4

Kislányunk tízéves lehet mostanság.
 Pénzt keres, messze mitőlünk, a tenger
 partján, Tágónál. Sót szárít. Tán éppen
 két halászember jön most vele szemben.
 Az egyik csettint: – „Látod a szüzecskét?
 Szép arcát, kis csöcsét? Ez már döfi.”
 „Túl fiatal még” – fanyalog a másik.
 De azért mind a kettő meglövi.

5

Nem is vallott szerelmet,
 csak azt ígérte: elvesz.
 Két éjjel ölelkeztünk.

Nappal fiúkat nézett,
 éjjel láttam: nem élvez.
 Sebaj, hittem: a lelkünk!

Harmadnapon éjfél tájt
 nadrággal kézben sétált
 ki házunkból és eltűnt.

FUDZSIVÁRA NO SUNZEJ
(1114–1201)

Négy tanka

*A világ rossz és rothadt.
Nincs belőle kiút.
Még a legelhagyottabb
hegyekben is jajongnak
a szarvaslányok és szarvasfiúk.*

(Egy nőnek írom)

*Nem kellek Önnek. Értem.
De mert szörnyen kínlódom:
ígérje meg levélben,
hogy velem hál egy éjjel
jövendő életében.*

Rég volt, mondtam, ha rája
gondoltam réges-régen,
de még most is utána
vágyódom minden este.
Tudom, egész hiába.*

*Amíg világunk sorsán
s a jövőnön töprengtem:
a horizontot néztem,
hol fehér felhő jött fel
s tűnt el az üres égen.*

* A költő 25 éves volt, mikor anyja meghalt; ezt a verset 51 esztendővel később, 76 éves korában írta.

SIKISI HERCEGNŐ

(?-?1201)

Hét tanka

Álmok

*Mindig múltamról álmodok,
mit sosem látok újra
és narancsvirágillatot
érezek, mit párnámon hagyott
holt szeretőm ingujja.*

Ősz

*A kolostorban, hol lakom,
eső veri az ablakom.
Ülök az éji ködben
s bánkódom, míg a levegő
tejfehér lesz köröttem.*

Esti séta

*Ha sétálni megyek
este, magánosabb
vagyok akárkinél.
Csak az a vigaszom,
hogy a hold elkísér.*

Tél

*Az irgalmatlan széllel
a fákról éjről éjre
hulló levelek szállnak.
Kiürítik a kertet
a jeges holdvilágnak.*

Apácasors

*Naponta százszor ledobom
lelkem az elhagyott
mély szakadékba. Nézhetem
magam kívülről. Létezem
talán, de nem vagyok.*

Magány

*Hulló lomb az ablaknál.
Már látogató sem jár
ide. Az avar egyre
mélyebb lesz. Még madár se
lép be hozzám a kertbe.*

Hegyi patak

*Mióta moha lett az ágyam
és fejem alatt kő a párna
és csillagokba nézhetek:
a hegyi patak csobogása
tisztára mosta lényemet.*

FUDZSIVÁRA NO TEIKA
(1162–1241)

Négy tanka

Óceán

*A kék síkság legvégén
ég és víz összeér.
Minden vadul ragyog,
de hegycsúcs nem fogadja
a lemenő napot.*

Emlék

*Hosszú hajadat lassan
emeltem fel hátadról,
rétegre réteget
az ágyon – behunyt szemmel
látom és élvezek.*

Szerelem

*Hanyag vagyok; ezért nem ölt
meg a szerelmi bánat.
Egy év múlt el megint és én
élek, mert arra számítok:
ha élek, viszontlátlak.*

Pirkadat

*Hajnalodik már. Písla
lámpácskám mellett minden
fakulni kezd, kifárad,
vagy elpilled; csak fájó
vad gondolataim nem.*

風流婚姻畧式 結納

MINÁMOTO NO SZÁNETOMO
(1192–1219)

Három tanka

*Építtess pagodákat,
emelj szentélyt Buddhának:
ez érdemnek kevés lesz.
Jobb volna, ha megbánnád,
mit mások ellen vétesz.*

*Mondjad, miként értékeled
a mindenséget, mint ahogy
érzékeiddel észleled?
Reálisnak nem mondható
és irreálisnak sem.*

*Ez a mi kis világunk:
a magas part, alatta
a bárkák lassan húzzák
mélykéék hálójukat. Bár
örökké így maradna.*

廣瀨雨

欲飲湖光朝露晴
玲瓏山多雲去換
石池一痕披桂石
空作松風半面評

秋乃面

暮霞四角

夕紅在

人持不たる

かゝる此

日本画工奥村政信正筆

IKKIJU SZÓDZSUN, A SZERZETES
(1394-1481)

Öt vers

1

Tíz évig bordélyokba jártam,
hogyan szenvedélyemet kiéljem.
Most testemet mély szakadékba
száműztem e vad hegyvidéken.
Hány mérföldre van a sok jó ágy,
hol annyi lánnyal rugdalódtam!
Fenyők. Fülemben jéghideg szél
sipít, mint kint a tar bozótban.

2

A Tant e gögös csuhások őriznék?
Ők tartanák be, mit Buddha elrendelt,
meg fiúik, az elegáns, nagyképű
ministránsok a pazar fenekekkel?
Háromezer verse van. Poharamban
iszapos bor. Ennél több nekem nem kell.
Mit szóljak? Füttyülök a Zen-papokra,
kik nem tudnak mit kezdeni a Zennel.

3

Sárga köpenybe öltöztem, a Törvényt
kontempláltam és szutrákat lapoztam.
A Mester ordított. Botjával hányszor
verte deszkaszámolyomat laposra!
Ma már látom, hogy mégsem a Zen papja
voltam, csupán a mocskos szenvedélyé.
Az hajtott, hogy lányokkal üzekedjem,
fiúkkal nem kevésbé.

東錦廓丹前

青楼仁和賀美人合

玉至肉

花屋
せきや
てんご

哥之磨筆

江崎屋

4

Vak Mori hallgat, én éneklek
éjente, s mézes szavakat
súgunk egymásnak, két parázna
házinyúl a dunyha alatt.
Majd ő: – „Veled, míg az Új Buddha
megjön egy reggel, madárszóra.”
Míg én: – „A Régi Buddha nálunk
lakik itt ezer tavasz óta.”

5

Sárgult a lomb, később lehullt a fáról,
aztán ismét új tavasz érkezett,
bimbók fakadtak, s mi elismételtük
a sok-sok esküt és ígéretet.
Hogyan köszönjem, Mori, amit értem
tettél az évek ingája alatt?
Vadállatnak szülessek mindig újjá,
ha elfelejtem tartozásomat.

KISUN RIJUKI
(1511–1591)

Újév napján

*Kék, téli ég a tó fölött. Szalmából font rövid kabátban
s elnyűtt kalappal csoda, hogy ezt az évet is megláttam.
Falusi, buta szerzetes vagyok. Nem értem a világot.
Lábam kinyújtom, burgonyát sütök kályhámra s szundikálok.*

名所江戸百景
浅草門
舟屋の松
川原の舟

江戸百景

A ZENRINKUSU GYŰJTEMÉNYBŐL*

*Fakul a fű a vézna fák alatt.
Lehullott a gyümölcsös levele,
de kertünk mégis egyre tágasabb,
mert több holdvilág fér bele.*

*Itt állunk a kilátó korlátjánál
szorosán egymás mellett, és szájtátva
nézzük a hegyláncot a messzeségben,
bár mindegyikünk más színűnek látja.*

*Érvelsz? Az érvelés nem magyarázat.
Ne másnak papolj: magaddal közöld,
hogy fejed felett nincs tető, sem lábad
alatt egyetlen talpatatnyi föld.*

*Nem kerüli el gondját semmi;
a mindenség okát kívánja
kifejteni s fejünkbe verni.
Ez vallásunk legfőbb hibája.*

*Mi az ész s az észnek a test?
Útitárs, sírbolt, szálloda?
S a lélek? Felhők közt keresd,
milyen a madár lábnyoma.*

* A több évezred termését felölelő Zenrinkusu című antológiát kétszáz, nagyrészt buddhista és Zen-buddhista műből állították össze a XX. században. Az itt közölt versek a XVII. századból származnak.

風流七小町 關寺

かき
の
かき
の
かき
の
かき
の

湖龍画

MACUO BASÓ

(1644–1694)

Tizenkét haiku

*Búcsúzik a tavasz. Sárgul a réten
a szagos fű. Madár jajong.
Könnyek a hal szemében.*

*Üvegtartályból les ki ránk az álnok
polip. Tekergő csápjai
között kusza, nyáréji álmok.*

*Holdfény és fodros, ondolált
felhők. Egy féreg titkon
most fúr meg egy sós mandulát.*

*A fák közt riadt őzek.
Varjú a száraz ágon.
Búcsút mondok az ősznek.*

*Köd, eső, szálló párák.
Oly jó, hogy nem kell mindig
látni a Fudzsjámát.*

*Megjött a tél. Havas eső esik.
A fáról két bús majom les utánam.
Téli kabátom kellene nekik.*

*Kis fellegek.
A kakukk hangja laposan
hasal a víz felett.*

*A viskóban, ahol lakom,
négyyszögű fényt vet rád s reám
ablakholdam, holdablakom.*

尾氏

笑う人

おん

今年と

かさねん

君をたのしむ

春の松うゑ

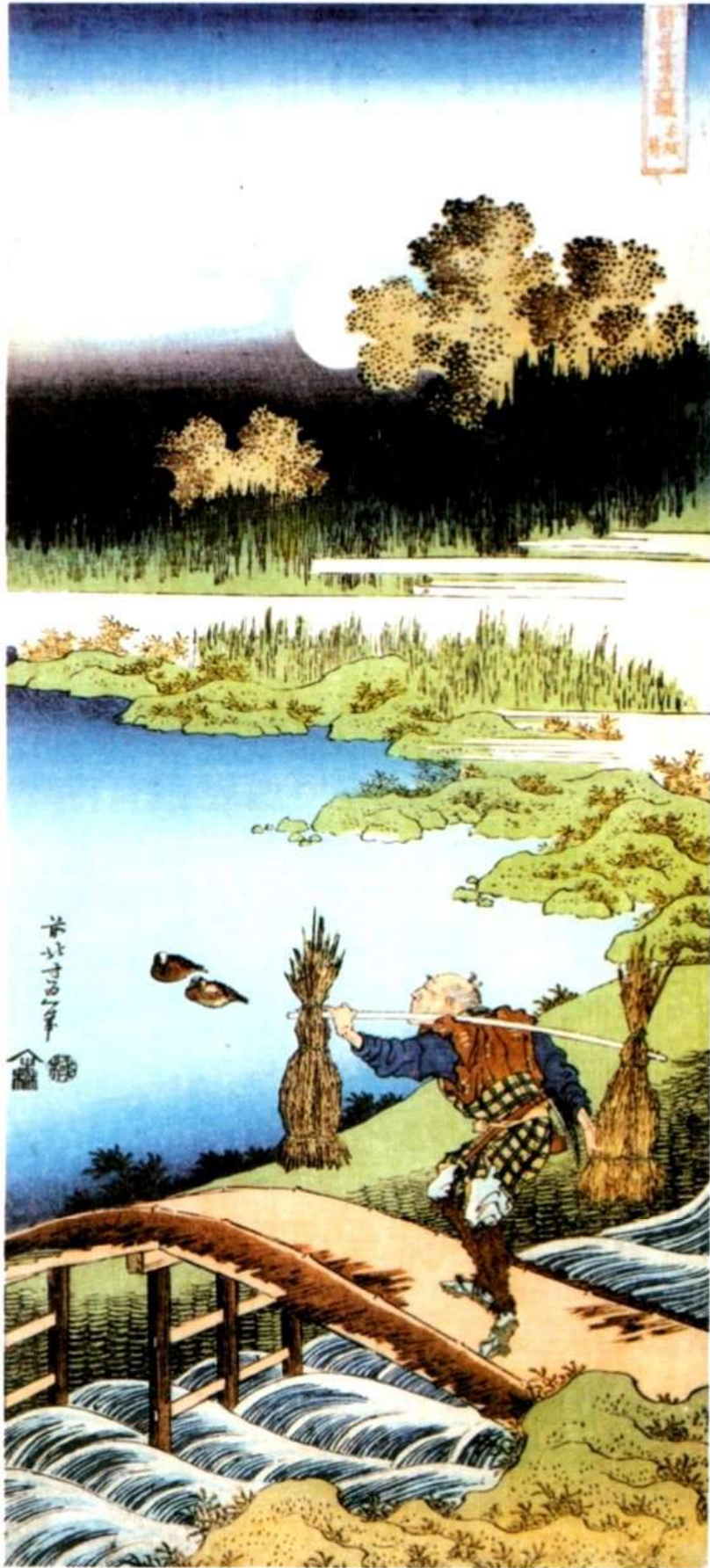
鈴木春信画

*Vad tücskök muzsikálnak.
Megrepszik a sziklát.
Átfúrják fülcimpámat.*

*Barátom kunyhójában ér az alkony.
Felrakom a jéghideg falra
vén talpamat s elalszom.*

*Öregen s betegen
Fáradtan és letörve
fekszem. Kiszáradt tarlón
futnak álmaim körbe.*

*Az utolsó haiku
Ösvény az esti ködben.
Megyek. Itt már nem hallok
lépéseket mögöttem.*

TÁKÁMÁSZÁ
(XVII. század)

Az egér

*Süteményt Buddha oltáráról szajrézik este az egér.
Sapkáját is ingyen szerezte:
fejére hullt egy krizantémlevél.*

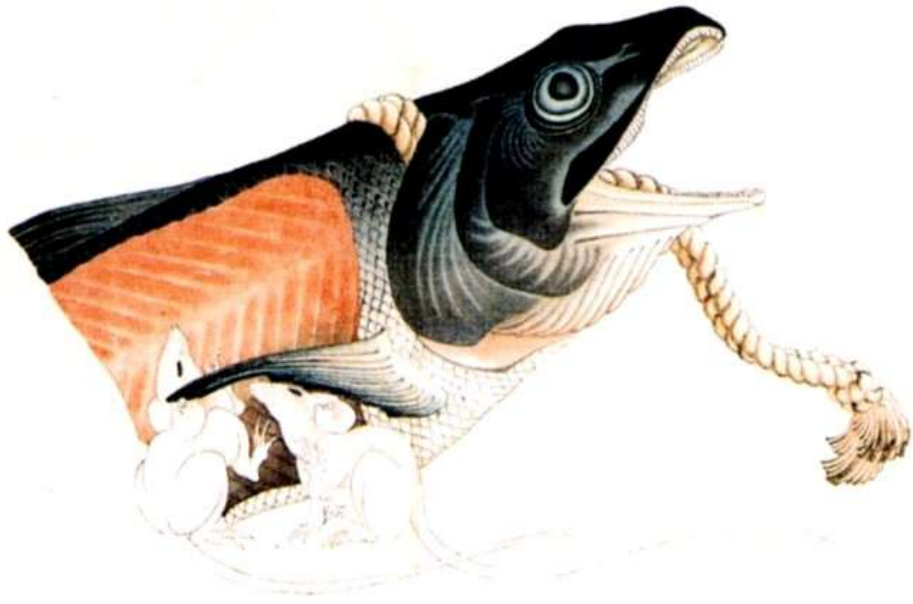
Ankét a békákról
(XVII. század)

BASÓ

*Lábát kinyújtja hosszan
a versenyző béka,
mikor a tóba lottyan.*

DZSOKUSI

*A varangyos féltékeny:
a fűben ül egész nap,
hátán csinos nejével.*

魚狂老人作筆

SZENSZECU

*A hegygerinc mögött felkelt a nap.
Hajnalban alig hallhatók a békák,
mert buddhista imákat mondanak.*

BUSZON

*Báránycsillag ezüst uszálya.
A béka elbűvölten nézi,
s lassan fordítja a fejét utána.*

SUGEN

*A szerzetes enervált, bús és fáradt.
De levelibékákra is
ránehezedik alkonytájt a bánat.*

ISSZÁ

*A kanca izgatottan
szaglássza, de a béka
nyugodt és meg se moccan.*

TOTÁKU

*Ma hősszerelmest alakít
a béka. Fenn a gáton ül
és várja azt a valakit.*

UEDZSIMA

*Kikeletkor az ablak
alatt még csak brekegnek,
de nyáron már ugatnak.*

JOSZÁ BUSZON
(1716–1783)

Tizenkét haiku

*Kilépek a bűdös budiból. Szemben
gyönyörű lepke száll.
Elpirulok. Ezt most nem érdemeltem.*

*Halászhálót akasztanak a fára.
A háló szemeiből kicsepeg
a víz s a hold világa.*

(TALÁLKOZOM ÉS ÖSSZEBARÁTKOZOM SZEJHÁN SZERZETESSEL)

*A favödör ringó vizében sápadt
sárgadinnye s egy fényes padlizzán.
Biccentenek egymásnak.*

*A körtefa csupa virág a holdas
tavaszi éjben. A fa tövében
egy nő szerelmes verset olvas.*

*Május vége. Kegyetlenül
porzik a zápor. Az úszó hínár is
már majdhogy elmerül.*

*Nagy társzekér döcög el három szőke
nagy lóval. Az útszéli
petúniák megborzonganak tőle.*

*Gyönyörű éj. Mindenki boldog.
Az útonálló lesben áll,
és verset ír a teliholdhoz.*

大けし
夕立の
公和はるる

徳
三
中
島

Sárga krizantém

*A szobában tíz gyertya ég.
A sárga krizantém kezemben
rögtön elveszti a színét.*

Fehér krizantém

*Csupa szépség és földöntúli illat.
A nyitott olló megmerevedik
s ellenáll ujjaimnak.*

A tavaszról, öregem

*Vidámság, zaj, szerelmek.
Ez a rózsaszín szemüveg
idegen már szememnek.*

Erotikus emlékek

*Tölgyfamakkok a faragott fatálon.
Trágár makkok! Mondjátok el nekem,
milyen szép volt garázda ifjúságom.*

A téli szél zizeg.

*Hány kavics fekszik a tarlón! Most végre
látom mindegyiket.*

NATSZUME SZEJBI

(1749–1816)

Öt haiku

*Virággal jött a május és malaszttal,
de kellemetlen ismerősök száma
is folyton-folyvást nő tavasszal.*

*Ahányszor üres madárfészket
találok, ellenállhatatlan
ingert érzek, hogy belenézzek.*

Önarckép

*Kis szilvafa mögötte a kulissza.
Dereka, karja rendkívül sovány,
de ami látszik, s ami nem, az tiszta.*

Kétségbeesés

*A haikukhoz életem csak keretnek
szolgált. Hány réteg avar hull fölém,
ha egyszer eltemetnek?*

Feleségem sírjánál

*Sírköveden dér, hó a városon.
De mégse félj, szívem. Hamar
én is mélyzöld mohává változom.*

RIÓKEN
(1758–1831)

Ezt akartam mindig

Tavas van. Friss szellő játszik a fűvel,
a fűzfákon minden rügy rózsaszín.
Kéregető csészémmel tenyeremben
csoszogók a nagyváros útjain.
A szentély ajtajában körülállnak
a kisleányok; néznek, ujjonganak:
– „Megjött a bolond szerzetes tavalyról!”
– kiáltják, s húzzák kabátujjamat.
A fehér kőre leteszem csészémet,
iszákomat a cédrushoz kötöm.
– „Éneklek hozzá, üssétek a labdát!”
– „Most ti énekeltek, és én ütöm!”
Ugrálunk, játszunk, röpdülnek az órák,
járókelő jön, bámul, kinevet:
– „Meggárgyultál, vénség, hogy így viselkedsz?”
Nem felelek. Lehajtom fejemet.
Mit válaszoljak néki? Úgysem érti.
De mit súg fejem? Mit sugall a szív?
Magamnak mondom csak, hogy ezt akartam
és semmi mást. Így élni. Mindig így.

A tavasz lehelete

Ma már langyosabban lehel
ránk a tavasz. A karikát
csörgetem koldusbotomon.
Így megyek a városon át.
Kertekben zöldellnek a fák,
tavakban békalencse, nád,
és mennyi, mennyi buborék!
S hány friss fűszál! Mind jó barát.

Rücskös facsészémet fogom,
s élvezem a rizs jó szagát,
az összekoldult adományt.
Nem kérek szákét, sem dohányt.

大和 主田少 龍田門
六十余州各不圖云

清之亭

彫竹

七 越 平

*Pénz, hírnév nem kell. A közöny
bő köpenyébe öltözöm,
s megyek ösvényemen, ahol
előttem oly sok Buddha járt.*

Téli éj

*Fiatalon, a nagy, üres teremben
virrasztottam könyvem s a mécs felett,
megtöltöttem olajjal sok ezerszer,
s nem tudtam még, hogy hosszúak a téli éjjelek.*

Rongyok, koldusbot

*Rongyok, koldusbot: ez az élet,
az életem. Vízet iszom.
Ennivalóm? Útközben szerzem.
Kertem? Azt verje fel a gyom.
A holdat nézem éjjelente,
és virradatig verset mondok,
virágokra leselkedem
naphosszat réten, temetőben.
Mióta szerzetes vagyok,
s elindultam a kolostorból,
ilyen lusta, haszontalan,
rozzant vén gebe lett belőlem.*

Előttem havas hegycsúcsok

*Előttem havas hegycsúcsok,
mögöttem havas hegycsúcsok
és szakadékok. Fűből van
kunyhóm ajtaja. Becsukom.
Ha eszembe jut ifjúságom
a havas téli éjszakákon,
kis ágakat rakok a tűzre,
s vén szakállamat huzigálom.*

KOBAJASI ISSZA

(1763–1827)

Tizenkét haiku

*Van még remény!
Árnyékom pompás egészségnek örvend
az újév reggelén.*

*Oly sárga, mint a nyíló kankalin,
s milyen mély és kerek a lyuk, melyet
a friss hóba vizektem odakinn!*

*Nagy pelyhekben havazik. A mokány
bikára mennyi terhet raktak!
A hó is egyre gyűlik homlokán.*

*Virágaim közt lepke libeg részeg
gyönyörrel. Új pillangó érkezik,
és megszökteti kertemből lepkémet.*

*Kásás lett éjjel és elolvadt reggel
a téli hó. Falunk
megtelik gyermekekkel.*

*Mellettem négy fuvaros horkolt
gurgulázva. A nagy, nehéz ló
szellentése majdnem levitt a kompról.*

*Kerti ajtómon betörők matatnak
éjszaka. Ezért egy barna csigát
nyomtam oda a riglihez lakatnak.*

*Az óriási, kövér macska
elbűvöli a lepkéket, mikor
narancsszínű farkát mozgatja.*

*Hogyan tudsz verset költeni,
ha agyoncsapnád a kis legyet,
mikor kezét meg lábát tördeli?*

*Őszi eső. Beázik
szobámba, és a szél
lyukas ajtómon furulyázik.*

Az év utolsó hete

*Üres napok. Ülök a félhomályban.
Elfog a melankólia
és megalkuszom a mulandósággal.*

Vigília

*Hideg éj, bolhák. Hólé csepereg
a lyukas háztetőről. Felülök,
s virrasztok önnön holttestem felett.*

MURAKAMI KIJO

(1865–1938)

Hat haiku

*Vízipók lépeget
a tavon. A tó tükre sima,
mint az acéllemez.*

*Itt-ott himlőhelyes
lett Buddha szobrának fenséges arca.
Őszi eső pereg.*

*Mögöttem a télesti, tunya nap,
de árnyékom tömör, fekete rúd.
Elzárja utamat.*

*A tóban két buborék egyesül
és azonnal elpattan.
Fénylik a lótusz gőgös-egyedül.*

*Egész nap csorgott a hideg, nehéz
eső. Egy lekaszált gyom
utoljára emeli fel fejét.*

*Őszi reggel. Köd ül a fákon.
Falitükrömbe bámulok
és apám arcát látom.*

MASAOKA SIKI

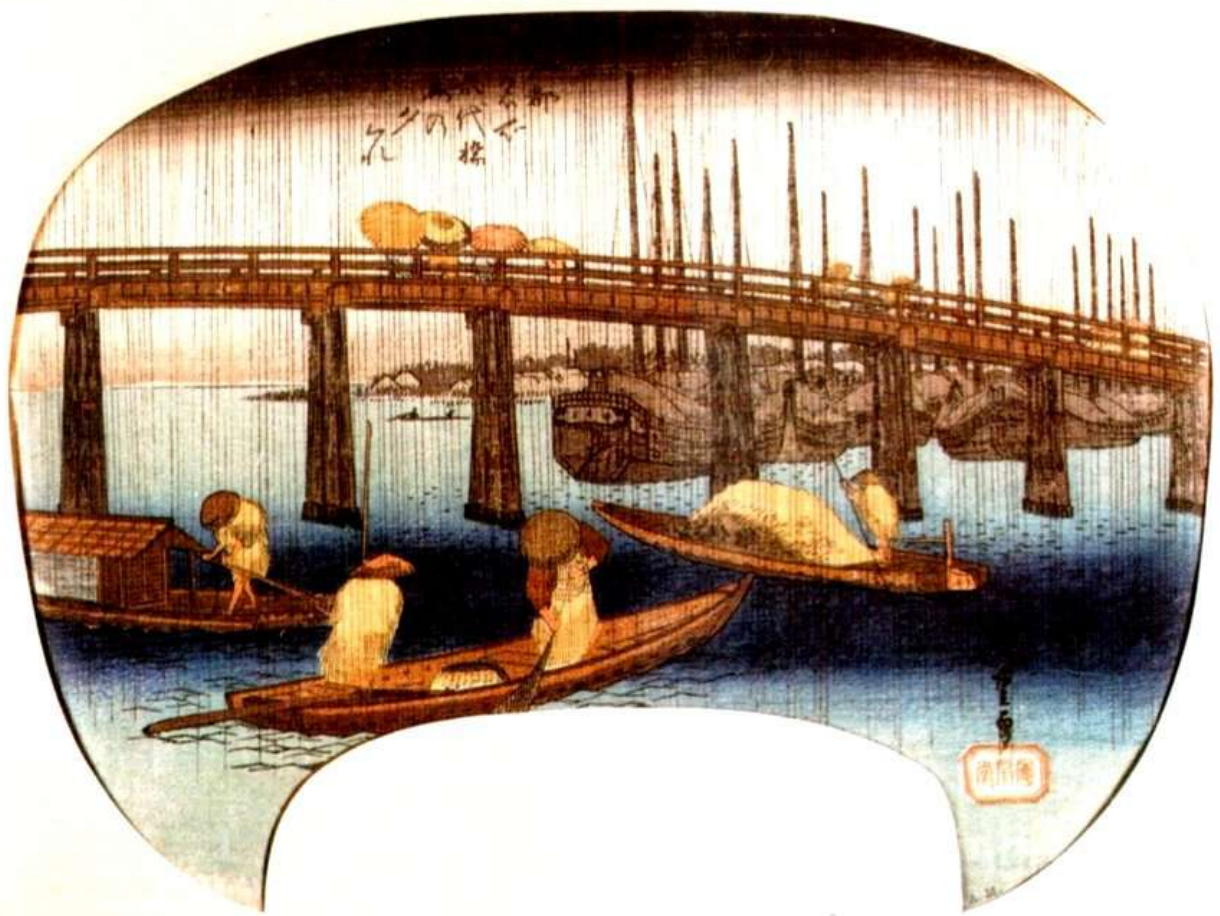
(1867–1902)

Három haiku

*A tó tükrén a zápor, mint sok dárda.
Az úszó ponty nem érti,
mikor egy csepp fejen találja.*

*A sinto templom őszi ködökbe
burkolódzott. Álomszusék
vadmadarak repülnek el fölötte.*

*Eltapostam egy pókot. Lábam
zsibbadni kezd. Szörnyű magány
a téli éjszakában.*

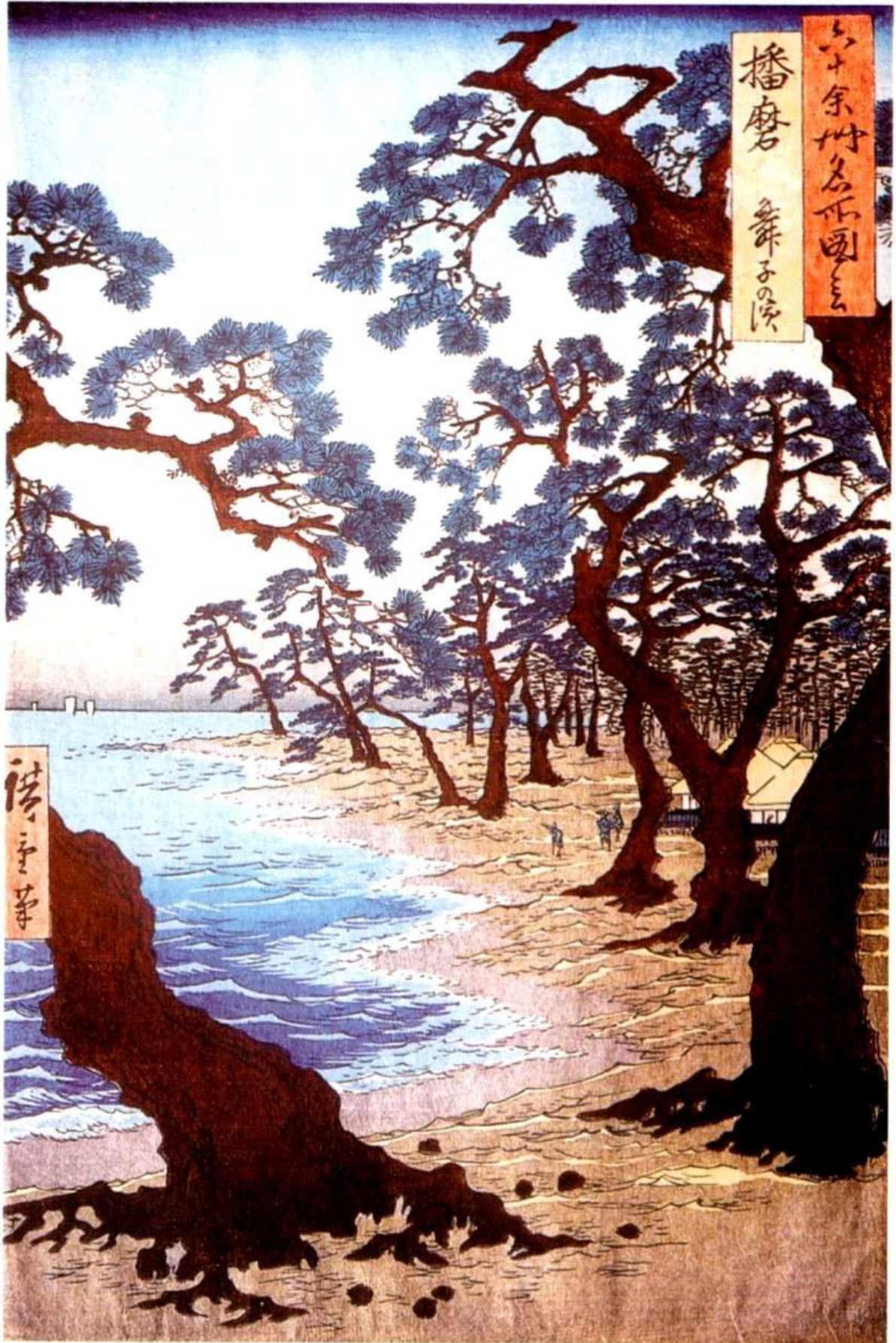
TAKAHAMA KIOSI
(1874–1959)

Három haiku

*Tolvajlásért fejbe vert Buddha engem:
ólomnehéz rajtam az ázott filckalap,
melyet egy madárijesztőről csentem.*

*Egy kék lepke a leszállást próbálja
a virágszálra, de nem sikerül. Pedig
hat lába van. De keskeny a bokája.*

*Az ősz ezüstös, kék derűt
hoz. Rőt levelek, s félig kész
haikuk feküsznek mindenütt.*

JOSZANO AKIKO KÖLTŐNŐ

(1878–1942)

Hat tanka

Fésűm fogain átfolyik
sötét hajam. Sosem húzom.
Húszéves vagyok, arrogáns,
nagyon szép és szűz holnapig.
Gyönyörű lesz a májusom.

– „El kell most mennem” – búcsúzik
tőlem a fiatal
költő, vágyaim istene.
Csak kézfejemhez ért keze,
s ölemben páras lett a haj.

Hárfámra dobtam hajamat,
hol összekuszálódott.
Ma éjszaka velem maradsz,
hogyan bevérezhesd ajkamat,
s lábam közt a bozótot.

Csak ő izgult és jajgatott.
Én boldogan idézem
az éjszakát. Nem féltem.
Szerelmemben vak nő vagyok,
otthonos a sötétben.

– „Te sem vagy halhatatlan,
s a tavasz ellebeg” –
unszoltam szeretőmet.
– „Fogd meg, simogasd gyorsan
kemény, nagy mellemet.”

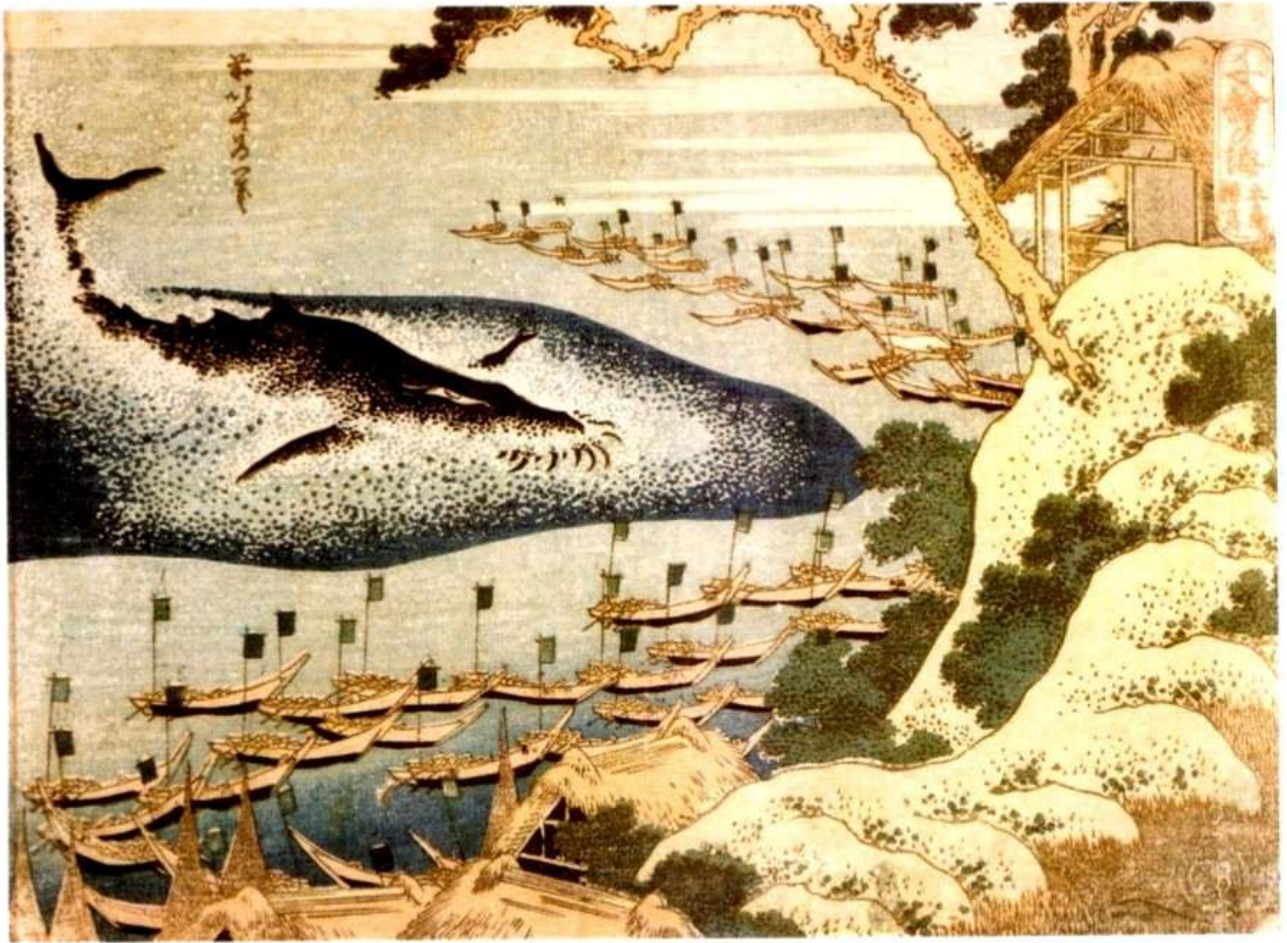
Mit kívánok leginkább?
Szeretkezésre vágyom,
s elképzelem, mint várom
a szép, fiatal férfit,
mérgezett mézzel számon.

TAKAMURA KOTARO

(1883–1956)

A bálna

Mikor Kuroisóban megérkezett a május,
úgy tűnt, mintha a tenger kiszélesedett volna,
s lengett, szélfútt a sátor halványkék celofánból.
A hullámok a parthoz futottak, a nap lángolt.
A bálna ekkor gejzírt köpött föl a magasba
s feje roppant súlyát a víz színére tette,
a dosztig sózott, langyos tenger áramlatára,
s azt gondolta: mily jó bálnának lenni és nem
delfinnek vagy cápának; bálnának a jelenben,
mert csak a jelen számít. S a bálna boldog. Nem tud
kusza elméletekről vagy metafizikáról.
Érzékei ködösek, mintha csak szunyókálna.
Nem tudta, de sejtette, hogy egyre közelebb húz
az ismeretlen parthoz; félig örült, félig félt,
és újra kiemelte roppant fejét a vízből,
s fröcskölni kezdte ismét a sugarat orrából
a májusi kékségbe. Szivárvány ugrált benne.
Kint, végig Odzsijakán és Ajukava partján
üvöltött a sziréna, mert légitámadás jött.
De a nagy optimista nem vette mindezt észre.

MARUJAMA KAORU

(1899–1974)

Szótlan, szomorú búcsú

*Sirály ül a nagy, kék horgony fülén
és boldog. Most a horgony csúszni kezd
a víz felé. A sirály felrepül.
A tengerben már halványul a horgony
és nincs. A sirály kétségbeesett
vijjogása repeszi az eget.*

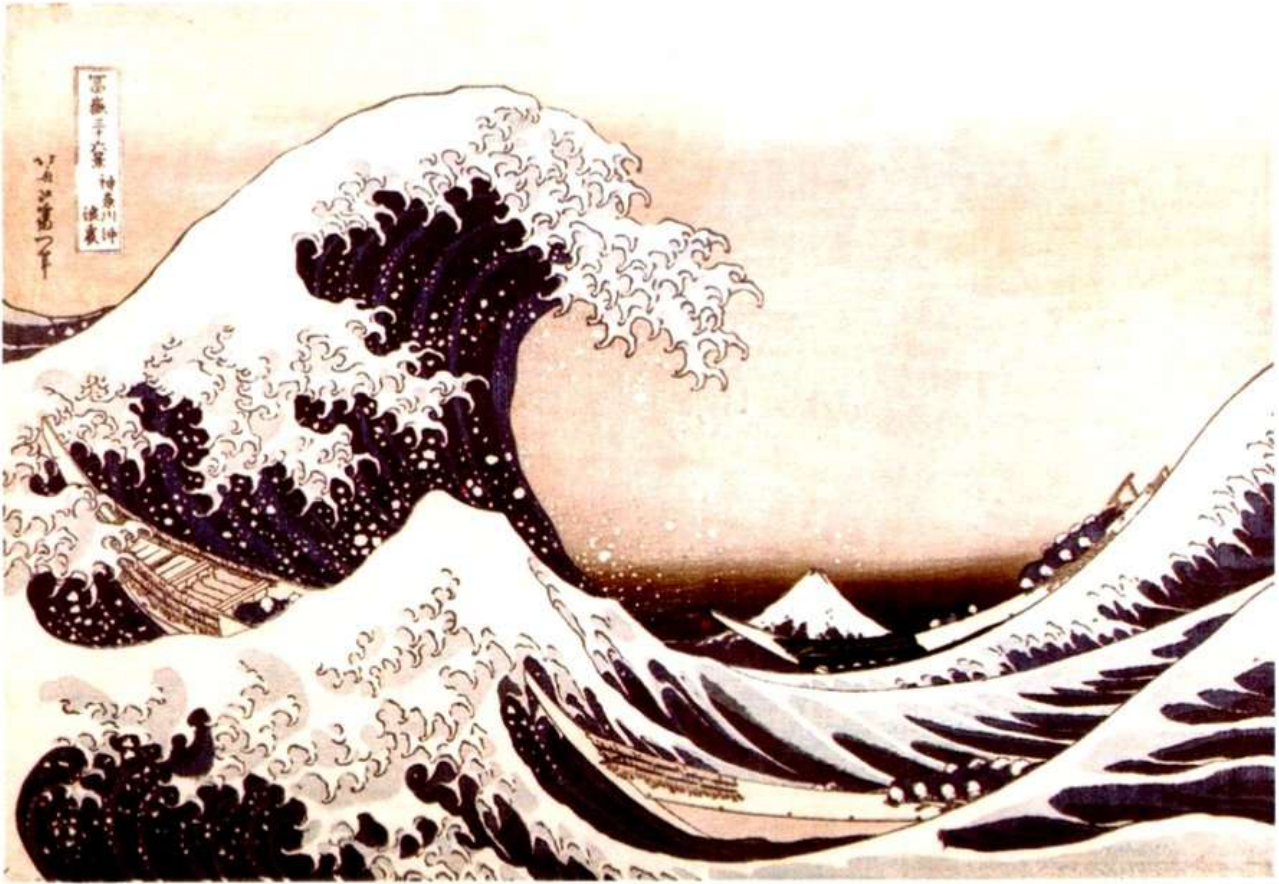
Elhagyott ágyú a tengerparton

*Az ágyútalp repedései szívesen
forrnának össze újra egy mosollyal.
A cső is felülhetne megint az ágyútalpra,
de nem tud. Minden rész a volt egészet
kívánja vissza, s a homokba süpped.
Fenn vadmadarak sebes árnyai.*

A kapitány iszik

*A kapitány rumot nyakal. Bárszéken
csücsül. Hátuljára (sok éve már)
ledér, kék hölgyet tetováltatott.
Rekedten, búsán énekel. Hajója
lassan forog a horgonylánc körül.
Jön a dagály. A folyótorkolatban
félóra múlva felkel majd a hold.*

*A kapitány keblében is már árad
a rum. Bújára nincs más vigasza,
csak hogy fél farral a kék hölgyön ül.*

HATSZUI SIZUJE

(1900–1982)

Két haiku

*Sok-sok virágszirom esett
a sárba; de ott fenn a fán
nem ily szép színesek.*

*Néhány fagyos levél meg egy kevés fehér
porhó: a gyalogút tétován kanyarog
a sírkövekig, és hirtelen véget ér.*

ONO TOZABURO

(1903–1982)

Páfrányok

*A tengerparton
apró parcellák.
Téli nap süt
és mély csend mindenütt.
A levegőben némi vitriol,
elektromosság, vas,
foszfor-pentoxid.
Ezek már régen bűzlenek köröttünk.
De nézd a rézvörös rozsdát a nádon,
a páfrányokat, mik elszenesedtek,
meg a füvet,
mely hozzálényegül az elpusztult mezőhöz.
A szitakötők már színtelenek
és áttetszőek.
Apró lelkecskéjük
kihullt belőlük.
Mi emberek később következünk.*

KATÓ SUSZON
(1905)

Két haiku

*Szállongó falevél.
Lelassul az idő,
mikor a földhöz ér.*

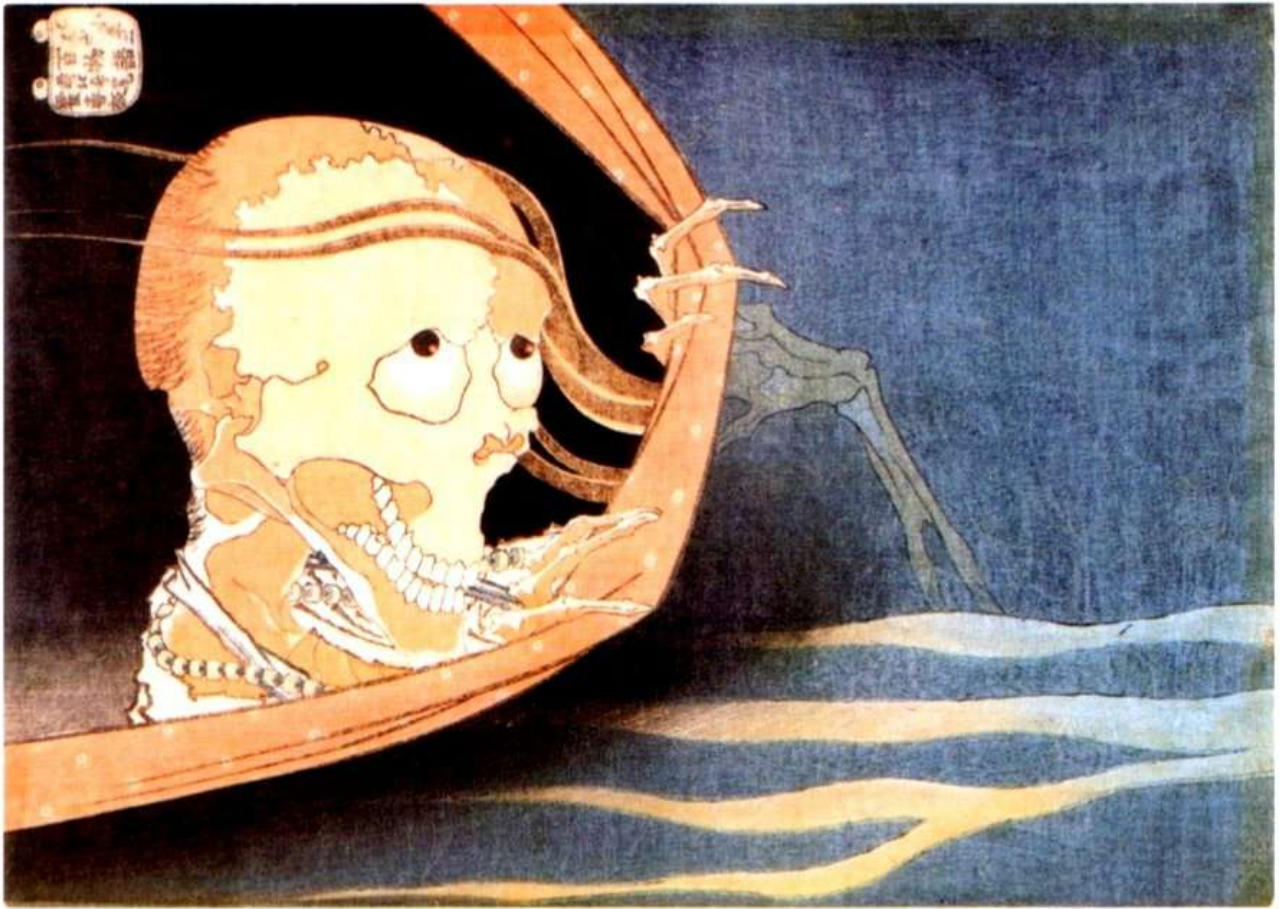
*A harmatos kertben sétálunk ketten.
Belőle macska lett.
Én embernek születtem.*

ICSIRO ANDO
(1907–1972)

Koponya

*Egy dolgot jól tudok:
hogy a rosszul megvilágított
és érthetetlen
dzsungel végén,
éppen túl a tapasztalat határán
ott fekszik koponyám
halvány-szürkés-fehéren,
üres szemgödre örökre sötét,
és vár, hogy összeolvadjak vele.*

KANEKO TÓTA
(1919)

Két haiku

*Oda-nem-illő jövevény:
fenyőtoboz ül egyenes
derékkal a fű közepén.*

*A bankban még civódom elmenőben
kollégáimmal, de az utcán
rögtön motorbicikli lesz belőlem.*

ISIGAKI RIN ASSZONY

(1920)

Kagylók

*Felébredtem éjfélkor.
A kagylók konyhám asztalán,
miket az este vettem,
kissé nyitott szájjal lesték reám.
– „Hát éltek! Sebaj! Mert holnap
felzabállak bennetek,
fel ám, utolsó szálig.”
Nevettem,
diadalmas boszorkány,
de ezután nem tudtam elaludni,
csak mikor kissé kinyitottam számat.*

TADA CSIMAKO ASSZONY
(1930)

Tükör

*Tükröm kissé magasabb nálam,
s tükörképem alacsonyabb, mint én vagyok,
valamivel később neveti el magát,
s ha elpirulok, főtt rák lesz belőlem.
Ha arcom a tükörhöz közelít,
elhomályosodik s én eltűnök,
mint a lovag sisakrostélyá
vagy a kalózkapitány melle
a tetoválások mögött.
Tükröm a mosoly temetője.
Vándor, ha Lákedájmonba érsz,
mondjad el nekik, hogy láttad a sírt,
a tükröt, melyben egy fiatal arc fekszik:
csupa rizspor és festék,
s fölötte sír, zúg és sívít a szél.*

TAKAHASI MUTSZUO

(1937)

Búcsú fiatal testemtől

A fiatalember guggol,
és megköti cipőjén a zsinórt.
Tarkója szép és gyengéd,
vállán némi ovális hús rezeg,
törzse alatt rézsút
friss és kerek a térde,
mellbimbója őszibarackszínű.
Magába zárt, egyenes pillantását
ujjára szegezi, ahogy cipője
zsinórját köti, bár keze magától
mozog csakúgy, mint hogyha transzban volna.
Nem nézi ágyékát, de arra gondol,
mindig arra, ágyéka bársonyos
hegyére, az áttetsző nyersselyembe
csomagolt bimbóra, mely itt hintázik
keze feje fölött, ahogy cipője
kötőjét fűzi, sima és sovány
hasa alatt – az éhes farkasok
hasa ilyen – szemérme lüktető
koronájára, a fénytől ezüstös
szőrrel fölötte. Most feláll, cipőben
s mezítlenül a szobában sétálni
kezd fel-alá – ahogy majd sokszor sétál,
és közben gyorsan megöregszik, arca
merev lesz, és nem mer visszafordulni
ide, hol a fiatalember guggolt,
s cipőjét kötötte, finom selyembe
csomagolt mákkjával, mert csak ez volt az élet
szépsége; a többi lényegtelen.

JAPÁN KÖLTÉSZET

(VIII–XII. SZÁZAD)

A japán írás, mint közismert, a kínaiból származik. A Tang-dinasztia idején japán iskolákban nemcsak a kínai irodalmat tanították, hanem kisiskolás gyerekeknek kínaiul kellett olvasni tanulniuk, egyebek közt Lo Pin-vang korai Tang-kori költő Csángánt leíró, hosszú verséből. Számos japán költő kínai nyelven írt, és a császári udvarnál a kínai nyelv és irodalom ismerete kötelező volt. A roppant kínai hatás ellenére a Heian-korban (794-1185 – jelen fejezet tárgya) Japán irodalma önálló utat választott. Ekkor terjedt el az egyik domináns versforma, a tanka használata. A tanka 31 szótagos, rövid vers, mely japánul egy érzés vagy egy szituáció tömör leírására szerfelett alkalmas.

ÓTOMO NO SZAKANUE ASSZONY (VIII. század eleje), azaz Ótomo asszony Szakanuéból; verseit még a régebbi japán, ajánlással végződő balladaformában írta. Ez a versforma feltűnően hasonlít a XV. századi, kivált Franciaországba használt balladákhöz, bár a kettő közt semmi összefüggés nem képzelhető el. – A Heian-kor költészetében és irodalmában is, a nők kiváltságos helyet foglalnak el; úgy tűnik, hogy szellemi képességükkel messze fölötté álltak koruk férfainak – Ó. asszony jelentős intellektuális erővel rendelkezett; a kötetben közölt verse meseteri módon fejezi ki megvetését, melyet szerényebb tehetségű asszonytársai iránt érzett, akik az áhítatot nem tudták a szemtelenségtől elválasztani.

KÁSZÁ ASSZONY (VIII. század közepe) életrajzi adatai ismeretlenek. Ótomo no Jakamocsihoz, a neves és előkelő költőhöz írt szerelmes versei tették híressé.

SZUGÁVÁRA NO MICSIDZÁNE (845-903) irodalmár és miniszter volt. Árulás vádjával száműzték Kiusuba, ahol meghalt. Később mint a kalligráfia mesterét majdhogyan isteni tiszteletben részesítették. Közölt versét, mely a Tang-költők hatását mutatja, kínai nyelven írta.

IZÚMI GRÓFNŐ, AZ UDVARHÖLGY (?975-?) kollégája volt Muraszaki Sikibu asszonynak, a *Genzsi története* szerzőjének. Versei mellett *Izumi grófnő naplója* címen közreadott önéletrajzi írása nem csekély erővel festi szenvedélyes életét és analizálja önmagát – és mindezt Zsolt fejedelem idején.

A RIOZSIN HISÓBÓL (XII. század) Japánban a költészetet egy évezred óta államügynek tekintették. Időről időre a császárok antológiákat állítottak össze, hogy a szép verseket megőrizték. Ennek köszönhető, hogy Japán az egyetlen ország, ahol a múlt költőinek művei, ha nem is hiánytalanul, de nagyrészt fennmaradtak. Hozzájárult ehhez, hogy a császárok, miniszterek és előkelőségek köteleességüknek tekintették vagy kedvüket látták benne, hogy fontosabb alkalmakra – nagy győzelem után vagy cseresznyevirágzásra – tankát, később haikut írjanak. Ugyanekkor nem szűntek meg költői versenyeket tartani, melyeken az udvari dilettantizmus termékei mellett hivatásos költők és érzékeny lelkű hölgyek művei is bemutatásra kerültek. – A „Riozsín hiso” hatodik számú császári antológia, melyet Gosirakava császár rendeletére kompiláltak.

FUDZSIVARA NO SUNZEJ (1114-1201) „az ízlés mestere”, jelentős szerepet játszott mint „az udvari költészet kifinomítója és elmélyítője”. Ő állította össze a hetedik császári versantológiát.

SIKISI HERCEGNŐ (?-?1201), Gosirakava császár harmadik leánya. Állítólag hosszú, szenvedélyes viszonyt folytatott Fudzsiwara no Teikával, a költővel, majd kolostorba vonult. Tankáit a Heian-kor legszebb alkotásainak tartják.

FUDZSIVARA NO TEIKA (1162-1241), Fudzsiwara no Sunzej fia, aki a *Genzsi történetét* kiadta, talán át is dolgozta. Kitűnő esszéket írt a japán költészetéről és verseléséről.

MINAMOTO NO SZANETOMO (1192–1219) sógun volt; unokafivére gyilkolta meg.

(XV–XIX. század)

A tanka mellett a japán költészetben, melynek múltjában a versforma mindig jelentős szerepet játszott, a századok folyamán új versalakok tűntek fel, mint pl. a renga 1350 táján, de egyiknek sem volt akkora szerepe a japán irodalomban, mint a haikunak. A haiku voltaképpen az 5-7-5-7-7, összesen 31 szótagot tartalmazó, ötsoros tankának első három sora, 5-7-5, azaz 17 szótaggal. Ezt a versformát már a XVII. század előtt használták, többnyire tréfás célra, baráti körben szerzett bökversnek. Macuo Basó a XVII. század utolsó harmadában a formát érintetlenül hagyta, de a vers tartalmát elmélyítette. A haiku abban különbözik a világ minden más lírai versétől, hogy pillanatfelvétel. Speciálisan japán jellege először idegenszerű, mert mint egyetlen filmkocka, bonyolult érzelmek, szenvedélyek kifejezésére alkalmatlan, gondolati tartalmát is csak sejteti. Pillanatfelvétel fáról, virágról, állatról – az apróbbak előnyben –, esőcsepről, fűről, kavicsról, holdfényről. De lehet pillanatfelvétel két ember megismerkedéséről vagy búcsújáról – az első vagy az utolsó impresszió félmondatban – a költő egyetlen mozdulatáról vagy a moháról felesége sírján. A jó haiku a valóság parányi részletének megragadásával felidézi, vagy legalább megsejteti az egészet: a virág mögött a tájat és az évszakot, a béka ugrása mögött az élet groteskségét, a ködbe vesző ösvény mögött a halált. A japán költők, a közhittel ellentétben, hosszabb, sőt hosszú verseket is írtak, de, az úgynevezett Tokugava-Edo-korban (1600–1868) a haiku lett költészetük központi, legkifejezőbb műfaja.

IKKIJU SZÓDZSUN (1394–1481) Zen szerzetes; excentrikus viselkedéséért nevét mindmáig legendák övezik. Gátlástalan őszintesége verseinek maradandó hatást kölcsönöz.

KISUN RIJUKI (1511–1591) Zen-buddhista szerzetes volt.

A ZERINKUSU GYŰJTEMÉNYBŐL (XVII. század)

MACUO BASÓ (1644–1694) Iga-Uenóban született Kioto mellett samuráj családból. A helyi földesúr fiával együtt tanult, majd 1667-ben Edóba költözött (ma: Tokió), és a város mellett remetekunyhót épített magának. Szerény megélhetését tanítványai biztosították, meg hogy költői versenyeken mint bíró szerepelt csekély díjazásért. Li Taj-po és Tu Fu példáját követte: sokat utazott, illetve begyalogolta Közép és Észak-Japánt (Honsut), hogy nevezetes helyeket látogasson, és a természet szépségét élvezze. Utazás közben templomok előcsarnokában aludt, vagy költőtársaknál szállt meg. Vándorlásait útirajzaiban örökölte meg; ezek közül a leghíresebb az *Oku no hoszomocsi* (Ösvényen Oku felé). – A haiku átalakítása lírai verssé Basó legfőbb érdeme. Zen-buddhista, mondhatni *stiláris* nyugalmával megóvta saját és követői haikuit az éles színektől, fölösleges cicomáktól, retorikától és nagyhangú kijelentésektől; még a sentimentalizmustól is. Legjobb haikui a meditáció láthatatlan háttéréből villannak fel mint a hirtelen eszmélés.

TÁKÁMÁSZÁ (XVII. század)

JOSZÁ BUSZON (1716–1783) Szettszuban született, Kiotóban élt. Jelentős festő volt és Basó mellett a haiku legismertebb mestere.

NATSZUME SZEJBI (1749–1816) üzletember Edóból (Tokióból), aki egészségi okokból búcsút mondott foglalkozásának és haikuírásnak szentelte életét.

RIÓKEN (1758–1831) Zen-buddhista szerzetes-pap, költő és kalligráfus. Olykor utazni ment, más-kor kunyhójába zárkózott, vagy nagyvárosok utcáin koldult és gyermekekkel játszott. Verseit japán és kínai nyelven írta; egyike a világirodalom legelragadóbb költőinek.

KOBAJASI ISSZA (1763–1827) szegényparaszt fia; élete csupa küzdelem és nyomorúság. Basó és Buszon mellett a haiku-költészet harmadik nagymestere.

MURAKAMI KIJO (1865–1938) Tokióban; jogi tanulmányait kénytelen volt feladni, mikor betegség következtében elvesztette hallását. 1894-től mint írnok dolgozott egy kisvárosban; nehéz anyagi gondok közt nevelte fel két fiát, nyolc lányát. 1915-ben elbocsátották állásából; 1923-ban háza porrá égett. Első verseskönyve csak 52 éves korában látott napvilágot.

MASAOKA SIKI (1867–1902) Matusujamában, Sikoku szigetén született; fiatalon mint a *Nippon* című napilap riportere vett részt a kínai-japán háborúban. Élete hátralévő részét nagyrészt mint súlyos beteg, Tokióban töltötte.

(XX. század)

TAKAHAMA KIOSI (1874–1959)

JOSZANO AKIKO KÖLTŐNŐ (1878–1942) Szakajban, Oszaka mellett született. *Összekuszált haj* című verskötetét (mely 400 tankát tartalmaz) 1901-ben adta közre. Ebben részint a nyugati irodalom, részint a fiatal Joszano Hirosi, annak idején híres, bár jelentéktelen költő hatása alatt írt verseit gyűjtötte össze. Az itt közölt versek ebből az első kötetből valók, és Joszano Hirosihoz íródtak. A bátor hangú versek nem kis hatást keltettek Japánban, mint ahogy az 1900-as évek európai szecessziójában is feltűntek. A költőnő megítélése különbözik. Egyesek romantikus-erotikus újítónak, mások „megbolondult nimfomániás tyúknak” nevezik. Későbbi költeményei értéktelenek.

TAKAMURA KOTARO (1883–1956) költő és festő volt.

MARUJAMA KAORU (1899–1974) tengerész szeretett volna lenni, de gyenge testi alkata, és rossz egészsége miatt alkalmatlannak találták. Így a parton maradt, és egész életében a tengerről írt.

HATSZUI SIZUJE (1900–1982)

ONO TOZABURO (1903–1982)

KATÓ SUSZON (1905) Tokióban született keresztény japán családból. Elemi iskolai tanítóként kezdte, majd irodalomból doktorált. 1940-ben, amikor már ismert költő volt, a *Mennydörgés Télen* című befolyásos folyóiratot alapította. Tíz kötet haikut adott közre.

ICSIRO ANDO (1907–1972) „modernista” költő, számos verseskönyv szerzője.

KANEKO TÓTA (1919) a Japán Bank tisztviselője; fiatalon számos haikut írt; később két jelentékeny tanulmánya jelent meg (*A mai haiku*, 1965. és *A haiku*, 1972.).

ISIGAKI RIN ASSZONY (1920) mindennapi élete eseményeiről írja modern hangzású, pszichológiailag pompásan alátámasztott verseit.

TADA CSIMAKO ASSZONY (1930)

TAKAHASI MUTSZUO (1937) a japán irodalom enfant terrible-je, amióta *Mino, atasi no usi* (Mino, te vagy a bikám) című első verseskönyvét húszéves korában megjelentette.

KÉPJEGYZÉK

9. **oldal:** Sósin Haszegava (1650 körül): Nőalak brokátruhában. Tekercsfestmény papíron. Frankfurt am Main, Museum für Kunsthandwerk
11. **oldal:** Kijomicu Torii (1735–1787): Két színész játék közben. 1763. Színes fametszet
13. **oldal:** Utamaro Kitagava (1753–1806): Yamauba és Kintoki. A „Testvérek képei” sorozatból. 1796 körül. Színes fametszet
15. **oldal:** Sunsó Kacukava (1726–1793): Nyitott ajtónál beszélgető pár. A „Hatszor hat klasszikus költő” sorozatból. 1773 körül. Színes fametszet
17. **oldal:** Harunobu Szuzuki (1725–1770): Látogatás a kurtizánánál. Színes fametszet
19. **oldal:** Tojokuni Utagava (1769–1825): Esti harangszó. 1797 körül. Színes fametszet
21. **oldal:** Utamaro Kitagava (1753–1806): Gonpachi és Komuraszaki kölcsönösen megérti egymást. 1800 körül. Színes fametszet
23. **oldal:** Tojokuni Utagava (1769–1825): Havas tájat ábrázoló paraván előtt ülő nő. 1797 körül. Színes fametszet
25. **oldal:** Hokuszai Kacusika (1760–1849): Kirifuri vízesés a Kurokami hegyen. Az „Utazás a tartományok vízesései mentén” sorozatból. 1832 körül. Színes fametszet
27. **oldal:** Korjúsai Iszoda (működött 1766–1788): Eljegyzési ajándékok. 1770 körül. Színes fametszet
29. **oldal:** Maszanobu Okumura (1686–1764): Éjszakai eső Karaszakiban. Az „Ómi nyolc látképe” sorozatból. 1730 körül. Színes fametszet
31. **oldal:** Utamaro Kitagava (1753–1806): Kurtizán és gésa. 1795-1798 körül. Színes fametszet
33. **oldal:** Utamaro Kitagava (1753–1806): Szákeivásról távozó nő. 1790 körül. Színes fametszet
35. **oldal:** Hirosige Utagava (1797–1858): Fenyő az Ommaja partján Edóban. 1856. Színes fametszet
37. **oldal:** Korjúsai Iszoda (működött 1766–1788): Szeki temploma. 1771 körül. Színes fametszet

- 39. oldal:** Harunobu Szuzuki (1725–1770): Fiatal nő majommal. 1768 körül. Színes fametszet
- 41. oldal:** Hokusai Kacusika (1760–1849): A nádszedő. A „Kínai és japán versek igaz tükre” sorozatból. 1840 körül. Színes fametszet
- 43. oldal:** Hokusai Kacusika (1760–1849): Halat dézsmáló egerek. Béka. Egy tíz oldalas ecsetrajz-album két lapja. Akvarell és fedőfesték, papír. Japán, Hokusai Múzeum
- 45. oldal:** Kunijosi Utagava (1798–1861): Óriási békán ülő férfi. 1835 körül. Színes fametszet
- 47. oldal:** Hirosige Utagava (1797–1858): Hirtelen zápor az atakai Óhasi hídon. Az „Edo száz látképe” sorozatból. 1875. Színes fametszet
- 49. oldal:** Tojokuni Utagava (1769–1825): Két színész. 1799. Színes fametszet
- 51. oldal:** Korjúsai Iszoda (működött 1766–1788): Hárman a Fuji hegycsúcsa előtt. 1769 körül. Színes fametszet
- 53. oldal:** Hirosige Utagava (1797–1858): Folyóparti táj. 1853. Színes fametszet
- 55. oldal:** Kunijosi Utagava (1798–1861): Fudzsvára no Akiszuke költő a holdat figyeli. 1840 körül. Színes fametszet
- 57. oldal:** Sigemasza Kitao (1739–1820): Bábjátékot játszó gyerekek. 1770-1775 körül. Színes fametszet
- 59. oldal:** Hokusai Kacusika (1760–1849): Havas táj. „A Fuji harminchat látképe” sorozatból. Színes fametszet
- 61. oldal:** Hirosige Utagava (1797–1858): Fenyő a ködben. Színes fametszet
- 63. oldal:** Hirosige Utagava (1797–1858): Esti zápor az Eitai hídnál. Az „Edo nevezetes helyei” sorozatból 1840 körül. Színes fametszet
- 65. oldal:** Hirosige Utagava (1797–1858): Táj Harina tartományban. 1853. Színes fametszet
- 67. oldal:** Kuniszada Utagava (1786–1864): Nőalak, kezében legyezővel és előkelő kalappal. 1845 körül. Színes fametszet
- 69. oldal:** Hokusai Kacusika (1760–1849): Bálnavadászat. Színes fametszet
- 71. oldal:** Hokusai Kacusika (1760–1849): A Kanagava hatalmas hulláma. „A Fuji harminchat látképe” sorozatból. Színes fametszet
- 73. oldal:** Hokusai Kacusika (1760–1849): A száműzött Tóba. A „Kínai és japán versek igaz tükre” sorozatból. 1840 körül. Színes fametszet

- 75. oldal:** Koszon Ohara (1877–1945): Kacsák és nádas. 1910 körül. Tus, akvarell. Hollandia, Hotei gyűjtemény
- 77. oldal:** Hirosige Utagava (1797–1858): Aszakusza mezőire letekintő macska. 1857 körül. Színes fametszet
- 79. oldal:** Hokusai Kacusika (1760–1849): Kohada Koheidzsi szelleme. A „Száz kísértet-történet” sorozatból. Színes fametszet
- 81. oldal:** Hokusai Kacusika (1760–1849): A Fuji hegycsúcsa. Tekercsfestmény selymen. Matsumoto, Japán Ukiyoe Múzeum
- 83. oldal:** Hokusai Kacusika (1760–1849): Kagylók. Tekercsfestmény selymen.
- 85. oldal:** Eizan Kukikava (működött 1804–1829): Nő a tükör előtt. Az „Edo stílusú Gendzsi párhuzamok” sorozatból. 1830 körül. Színes fametszet
- 87. oldal:** Kuniszada Utagava (1786–1864): Színész portréja. 1852. Színes fametszet